

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Zemaníkovej a členiek senátu JUDr. Evy Hudobovej a Mgr. Lubomíry Kúdelovej v právnej veci žalobcu: **B.**, s.r.o., B. X., B., IČO: X., zast. JUDr. T.K., advokát, Ú.,X., B., proti žalovanému: **JUDr. J.B.**, R. X., P., správca konkurznej podstaty úpadcu S.S., a.s., P. X., B., IČO: X., zast. JUDr. A.F., advokát, M. X. N., **o určenie pravosti pohľadávky**, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č.k. 6 Cbi 84/O5-62 zo dňa 22. marca 2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č.k. 6 Cbi 84/O5-62 zo dňa 22. marca 2007 **p o t v r d z u j e .**

Žalobca **j e p o v i n n ý** žalovanému nahradiť trovy odvolacieho konania v sume 6 655.- Sk na účet jeho právneho zástupcu.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Bratislave napadnutým rozsudkom žalobu zamietol. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobou podanou na súd dňa 16.8.2005, opravenou dňa 22.3.2007 uplatnil si žalobca právo na určenie pravosti pohľadávky prihlásenej do konkurzu na majetok úpadcu vo výške 35 915 099.- Sk prihláškou zo dňa 18.5.2005, titulom zmluvnej pokuty, ktorú správca na prieskumnom pojednávaní

poprel z dôvodu neexistencie právneho dôvodu. Žalobca pohľadávku oprel o rámcovú kúpnu zmluvu zo dňa 23.3.2004 uzatvorenú s úpadcom a všeobecné obchodné podmienky na rok 2004, v ktorej sa zmluvné strany dohodli, že pohľadávky nemôžu byť postúpené bez písomného súhlasu B., akejkolvek tretej osobe a nemôžu sa stať predmetom záložného práva. Pre prípad, že dodávateľ svoje pohľadávky voči žalobcovi postúpi bez písomného súhlasu B., prevedie alebo zaťaží, bol povinný zaplatiť zmluvnú pokutu vo výške 50% z ceny takto postúpenej, či zaťaženej pohľadávky. Listom zo dňa 28.10.2004 bol žalobcovi oznámený vznik záložného práva medzi žalovaným ako záložcom a U., a.s., V. X., B., IČO: X. ako záložným veriteľom, registrovaného v centrálnom registri záložných práv pod značkou NCR zp: X. z 28.7.2004. Ku vzniku záložného práva došlo bez písomného súhlasu žalobcu, na základe toho si žalobca uplatnil zmluvnú pokutu za porušenie čl. VI. bod 1 zmluvy. Žalobca si zmluvnú pokutu vypočítal zo zoznamu faktúr žalovaného splatných do 28.7.2004. Krajský súd poukázal na to, že zmluvná pokuta je upravená v občianskom zákonníku ako aj v obchodnom zákonníku. Ide o zabezpečovací inštitút smerujúci k plneniu zmluvných povinností. Jej dojednanie zakladá povinnosť dlžníka zaplatiť určitú čiastku, ak dlžník poruší zmluvnú povinnosť, na ktorú sa vzťahuje dojednanie o zmluvnej pokute. Veriteľovi vzniká nárok na zmluvnú pokutu, bez ohľadu na to, či mu porušením povinností, na ktoré sa zmluvná pokuta vzťahuje, vznikla škoda alebo nie. Na rozdiel od obchodného zákonníka nie je dlžník podľa Občianskeho zákonníka povinný platiť zmluvnú pokutu, ak porušenie povinností nezavinil a nie je stanovené moderačné právo súdu. V danom prípade pri zmluve označenej ako rámcová kúpna zmluva uzatvorenej dňa 12.3.2004, ide o vzťah medzi dvoma podnikateľmi, ktorý sa riadi ustanoveniami Obchodného zákonníka. Aplikácia Občianskeho zákonníka prichádza do úvahy za predpokladu, ak niektorú otázku nemožno riešiť podľa Obchodného zákonníka, rieši sa podľa predpisov občianskeho práva (§ 1 ods.). V danom prípade v čl. VI. Zmluvy si zmluvné strany mali dojednať zmluvnú pokutu pre prípad postúpenia pohľadávok veriteľa (úpadcu) akejkolvek tretej osobe a zriadenia záložného práva alebo iného zabezpečovacieho nástroja podľa slovenských právnych noriem bez písomného súhlasu žalobcu - dlžníka. Samotná zmluva uzatvorená medzi žalobcom a úpadcom, nie je kúpnu zmluvou podľa § 409 a nasl. Obchodného zákonníka, pretože postráda konkretizáciu predávanej huteľnej veci – určenie tovaru, jeho množstvo a druh ani kúpnu cenu. Takto uzatvorená kúpna zmluva označená ako rámcová kúpna zmluva, neobsahuje teda určenie základných povinností vyplývajúcich z kúpnej zmluvy – dodať určitý tovar a zaplatiť zaň kúpnu cenu. Samotné ujednanie o zmluvnej pokute vykonané v čl. VI. Zmluvy neobsahuje ujednanie zmluvnej pokuty pre prípad porušenia zmluvných povinností dlžníka,

vyplývajúcich z uzavretej zmluvy, ale iba zákaz pre budúceho veriteľa z budúcich kúpnych zmlúv postúpiť pohľadávku, resp. zaťažiť pohľadávku z kúpnych zmlúv, ktorých uzatvorenie v zmysle čl. II. bod 2 zmluvy, malo prebiehať na základe samostatných objednávok odberateľa a realizácie dodávok úpadcom. Išlo teda o zakazy z práv alebo právnych vzťahov, ktoré mali vzniknúť až v budúcnosti, nepostihujúce však neplniča zmluvných povinností z budúcich kúpnych zmlúv – dlžníka za porušenie ustanovení z kúpnych zmlúv, ale naopak budúceho veriteľa za uplatnenie svojho práva na postúpenie pohľadávky podľa § 524 a nasl. Občianskeho zákonníka, ako aj práva na založenie pohľadávky v prospech tretej osoby. Nie je teda o.i. splnený ani základný predpoklad vzniku nároku na zmluvnú pokutu – porušenie povinnosti dlžníkom podľa kúpnej zmluvy. Uzatvorená kúpna zmluva v ujednaniach o zmluvnej pokute nesankcionovala porušiteľa zmluvných povinností – dlžníka za porušenie zmluvnej povinnosti zaplatiť kúpnu cenu za dodaný tovar. Je nesporné, že Občiansky zákonník v ust. § 525 a § 151 ods. 6 umožňuje uzatvorenie dojednaní o nemožnosti postúpenia pohľadávky, dohody zakazujúcej zriadiť záložné právo s jeho neúčinnosťou, iba voči tretím osobám. Takéto dohody však môžu byť vykonané v zmluve samotne zakladajúcej vznik pohľadávky alebo neskôr. Krajský súd je toho názoru, že pre takéto dojednania nie sú splnené náležitosti § 544 OZ na platné dojednanie zmluvnej pokuty. Navyše dojednávala sa zmluvná pokuta u práv, ktoré mali vzniknúť až v budúcnosti, na základe budúcich objednávok, čo bolo v rozpore s ust. § 574 ods. 2 OZ., podľa ktorého dohoda, ktorou sa niekto vzdá práv, ktoré môžu vzniknúť až v budúcnosti, je neplatná. Dojednanie čl. VI. malo umožniť dlžníkovi vyúčtovať zmluvnú pokutu do výšky 50% z ceny postúpenej či zaťaženej pohľadávky. Cena postúpenej pohľadávky a cena zaťaženej pohľadávky, nie je pojmom totožným s pohľadávkou samotnou. V zmluve o postúpení pohľadávky sa cena pohľadávky určuje odplatou za postúpenú pohľadávku a spravidla býva nižšia, ako je postúpená pohľadávka. Pohľadávka môže byť postúpená aj bezodplatne. V danom prípade žalobca ani nedeclaroval aká bola cena pohľadávky – resp. odplata za postúpenie pohľadávky, ktorú mal získať úpadca, ani cena zabezpečenej pohľadávky v čase realizácie zabezpečenia. Pri výpočte zmluvnej pokuty teda nevychádzal z ceny pohľadávky, ale z výšky svojho vlastného existujúceho dlhu voči veriteľovi – t.j. zo samotnej pohľadávky úpadcu voči nemu, pričom takýmto ujednaním ju znižoval o 50% - teda na 50%. Prvostupňový súd konštatoval, že takto uzatvorená zmluva bola v čl. VI. v rozpore s § 39, § 574 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v rozpore s pravidlami poctivého obchodného styku podľa § 265 Obchodného zákonníka, ako aj v rozpore s dobrými mravmi podľa § 3 OZ. Na základe takto koncipovanej zmluvy

žalobcovi nárok na zmluvnú pokutu nevznikol. Súd preto žalobu žalobcu v celom rozsahu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa ust. § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku podal odvolanie žalobca a navrhol napadnutý rozsudok zmeniť a žalobe vyhovieť v celom rozsahu, pretože prvostupňový súd nesprávne právne posúdil vec a nedostatočne zistil skutkový stav. Podľa jeho názoru Rámcová zmluva a všeobecné obchodné podmienky na rok 2004 zo dňa 23.3.2004 boli v zmysle § 269 Obchodného zákonníka nepomenovanou zmluvou. Zmluvné strany predmetnú zmluvu vlastnoručne podpísali, čím súhlasili so všetkými podmienkami v nej stanovenými, čiže aj so znením čl. VI. Išlo o dohodu čisto medzi žalobcom a žalovaným. Nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty vznikol okamihom porušenia zmluvnej povinnosti – konaním – t.j. uzatvorením zmluvy o zriadení záložného práva bez písomného súhlasu žalobcu. Záver súdu o rozpore dojednaní zmluvnej pokuty s § 574 ods. 2 Občianskeho zákonníka je nesprávny. Výška zmluvnej pokuty nie je zákonom výslovne obmedzená (maximalizovaná), preto je dôležité, aby výška zmluvnej pokuty bola starostlivo zvážená oboma zmluvnými stranami. Nakoľko došlo k uzatvoreniu zmluvy, bola zmluvná pokuta dojednaná primerane hodnote a významu zabezpečovanej povinnosti, avšak ak by súd zastával názor, že zmluvná pokuta je neprimerane vysoká, vzniká tu priestor pre antiliberálne právo súdu znížiť zmluvnú pokutu. Zmluvná pokuta bola vypočítaná k okamihu porušenia zmluvnej povinnosti ku dňu uzatvorenia zmluvy o zriadení záložného práva na pohľadávky t.j. ku dňu 28.7.2004. Základom pre výpočet zmluvnej pokuty boli všetky nesplatené, v tom čase existujúce pohľadávky žalovaného (dodávateľ) aj napriek skutočnosti, že záložným právom boli zaťažené aj pohľadávky, ktoré mali vzniknúť až v budúcnosti. Z pohľadávok, ktoré vznikli až v budúcnosti, t.j. po dátume 28.7.2004 si žalobca zmluvnú pokutu neuplatnil. Cenou zaťažených pohľadávok sa pre výpočet zmluvnej pokuty rozumie ich hodnota ku dňu uzatvorenia zmluvy o zriadení záložného práva na pohľadávky t.j. ku dňu 28.7.2004. K predmetnému dňu hodnota zaťažených pohľadávok predstavovala sumu vo výške 70 346 183.- Sk.

Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu navrhol rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť ako vecne správny. Poukázal na rozsudok NS SR sp. zn. 4 Obdo 4/99. Žalobca vlastne obmedzoval svojho budúceho veriteľa v oblasti súkromného práva sankciami, ak chcel dodávateľ – budúci veriteľ, realizovať niektoré inštitúty občianskeho práva (postúpenie pohľadávky, záložné právo alebo iné zabezpečovacie nástroje). Toto obmedzovanie realizoval

odberateľ – budúci dlžník vo svoj prospech. Zmluvná pokuta by mala byť primeraná významu a hodnote zabezpečovanej povinnosti.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) prejednal vec podľa ust. § 212 ods. 1 O.s.p. a po prejednaní odvolania podľa ust. § 214 ods. 1 O.s.p. dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné.

Predmetom odvolania je právo na určenie pravosti pohľadávky vo výške 35 915 O99.- Sk, ktorá mala podľa žalobcu vzniknúť titulom práva na zmluvnú pokutu, z rámcovej kúpnej zmluvy a všeobecných obchodných podmienok na rok 2004 zo dňa 23.3.2004, v ktorej si v článku VI. zmluvné strany dohodli, že akékoľvek pohľadávky obchodných partnerov firmy B. s.r.o., nemôžu byť bez písomného súhlasu B. s.r.o. podpísaného štatutárnymi zástupcami spoločnosti, postúpené akejkoľvek tretej osobe. Pohľadávky sa nemôžu stať predmetom záložného práva bez horeuvedeného písomného súhlasu, ako aj iného zabezpečovacieho nástroja podľa slovenských právnych noriem. V prípade, že dodávateľ svoje pohľadávky, ktoré má voči spoločnosti B. s.r.o., akýmkoľvek spôsobom bez predchádzajúceho písomného súhlasu spoločnosti B. s.r.o. prevedie alebo inak zaťaží, je povinný zaplatiť spoločnosti B. s.r.o. zmluvnú pokutu vo výške 50% z ceny takto postúpenej či zaťaženej pohľadávky.

Z obsahu napadnutého rozhodnutia je zrejmé, že prvostupňový súd vyslovil názor, že žalobcovi právo na zmluvnú pokutu nevzniklo z dôvodu, že článok VI. Zmluvy s odkazom na ktorý si právo na zmluvnú pokutu žalobca uplatnil, je v rozpore s ust. § 39 Občianskeho zákonníka a preto je neplatným právnym úkonom.

Podľa ust. § 39 Občianskeho zákonníka neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

Obchádzanie zákona obsahom alebo účelom urobeného právneho úkonu spravidla znamená, že právny úkon neodporuje síce výslovnému zneniu zákonného ustanovenia, avšak svojimi dôsledkami sleduje ten cieľ, aby zákon dodržaný nebol. O nedovolenosť a teda aj o absolútnu neplatnosť právneho úkonu ide tiež v prípade, keď sa tento prieči dobrým mravom.

V danom prípade zmluvné strany v čl. VI. zmluvy dohodli, že v prípade, ak veriteľ pohľadávok dlžníka, ako aj pohľadávok obchodných partnerov dlžníka, postúpi tieto pohľadávky tretej osobe bez písomného súhlasu štatutárneho zástupcu dlžníka bude povinný dlžníkovi zaplatiť zmluvnú pokutu vo výške 50% z ceny takto postúpenej či zaťaženej pohľadávky.

Základnou otázkou pre posúdenie dôvodnosti odvolania je, či porušenie dohody zmluvných strán o zákaze postúpenia pohľadávok je možné považovať za porušenie zmluvnej povinnosti, ktoré zakladá právo na zmluvnú pokutu.

Zmluvná pokuta je upravená v § 544 a § 545 Občianskeho zákonníka, ktorá platí aj pre obchodné vzťahy s odchýlkami vyplývajúcimi z § 300 až § 302 Obchodného zákonníka. Účelom zmluvnej pokuty je zabezpečenie splnenia zmluvnej povinnosti. Obvykle sa ňou sankcionuje porušenie základnej povinnosti z uzavretej zmluvy. Pri dojednaní zmluvnej pokuty je potrebné dbať na to, aby nešlo o dojednanie nedovolené, teda také, ktoré by svojim obsahom alebo účelom odporovalo zákonu alebo ho obchádzalo, alebo sa priečilo dobrým mravom (§ 3 Občianskeho zákonníka), pretože takéto ustanovenie v zmluve by bolo absolútne neplatné (§ 39 Občianskeho zákonníka). Ak by dojednanie o zmluvnej pokute odporovalo zásadám poctivého obchodného styku, právo na jej zaplatenie by nebolo súdne vymožiteľné (§ 265 Obchodného zákonníka).

Z obsahu čl. VI. Zmluvy, na základe ktorej si žalobca právo na zmluvnú pokutu uplatnil, v danom prípade vyplýva, že žalobca – dlžník zakázal postúpiť pohľadávky žalovaného – veriteľa, ktoré by mali žalovanému vzniknúť z dôvodu, že žalobca – dlžník nebude plniť jeho záväzok zaplatiť za tovar v danom prípade žalovanému. Z predmetného dojednania teda vyplýva, že touto dohodou bolo za porušenie povinnosti označené prípadné postúpenie pohľadávok, ktoré by mali vzniknúť žalovanému práve, z dôvodu porušenia zmluvnej povinnosti žalobcom za dodaný tovar zaplatiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa stotožnil s názorom vysloveným v prvostupňovom rozhodnutí, keď článok VI. Zmluvy (dohodu za porušenie takto označenej zmluvnej povinnosti s následkom vzniku práva na zmluvnú pokutu) označil za neplatný právny úkon. Prvostupňový súd, ako aj žalovaný argumentoval správne, keď dohodu o zákaze postúpenia jeho pohľadávok, ktoré by mali vzniknúť v budúcnosti práve následkom porušenia

zmluvnej povinnosti žalobcom zaplatiť za tovar, kvalifikoval za neplatný právny úkon. Dohodu o zmluvnej pokute, ktorá má vzniknúť z dôvodu vzdania sa práva postúpiť pohľadávky, ktoré by mali vzniknúť práve následkom porušenia zmluvnej povinnosti žalobcom, nie je dohodou, ktorá by mala charakter zabezpečovacieho inštitútu zabezpečenia zmluvnej povinnosti. Inštitút postúpenia pohľadávky je právom veriteľa a nedá sa označovať za zmluvnú povinnosť, a teda nie je možné z dôvodu dohody o zákaze realizovať právo dojednávať zmluvnú pokutu. S otázkou porušenia zásady dobrých mravov v spojení s dohodou o výške zmluvnej pokuty sa vzhľadom na vyššie uvedené odvolací súd nezaoberal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe takto zisteného skutkového a právneho stavu dospel k záveru, že žalobcovi nárok na zmluvnú pokutu nevznikol a teda aj jeho žaloba o určenie pravosti pohľadávky, ktorá mu mala vzniknúť titulom práva na zmluvnú pokutu, je nedôvodná.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v zmysle uvedených skutočností napadnutý rozsudok krajského súdu podľa ust. § 219 O.s.p. ako vecne správny potvrdil.

Súčasne rozhodol aj o trovách odvolacieho konania podľa ust. § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p. tak, že úspešnému žalovanému priznal podľa vyhl. č. 655/2004 Z.z. náhradu trov právneho zastúpenia v sume 6 655.- Sk, ktoré pozostávajú podľa ust. § 11 ods. 1 z 3 úkonov právnej pomoci (príprava a prevzatie zastúpenia, vyjadrenie k odvolaniu zo dňa 10.9.2007 a účasť na pojednávaní dňa 18.3.2008) t.j. dvakrát po 1 371.- Sk a raz 1 465.- Sk, náhrady výdavkov podľa § 16 ods. 3 t.j. dvakrát po 178.- Sk a raz 190.- Sk, ako aj náhrady za stratu času podľa § 17 ods. 1 šesťkrát 1/2 hodín v sume 1 902.- Sk.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

V Bratislave dňa 18. marca 2008

JUDr. Jana Zemaníková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: